

říditi zboření budovy a hrozí-li bezprostředně nebezpečí sesutí, naříditi může neodkladné vyklizení a uzavření budovy nebo jednotlivých částí její (rozh. ze dne 22. dubna č. 535 a ze dne 19. října 1881 č. 1384, časop. »Jur. Bl.« č. 166). Právo vlastnické držiteli domu příslušející může býti dle § 125 omezeno, hrozí-li ze stavu budovy jeho nebezpečí, jen potud, pokud toho žádá veřejný zájem, z čehož vyplývá, že může se jen naříditi nezbytné odstranění závad stavby, pokud se týká, rozboření sesouvající se budovy, absolutně nemusí se však vždycky současně naříditi opětná stavba její. Vůbec předpokládá závazek k opětnému zřízení sesutých budov sám o sobě, že vlastník pozemku nechce raději sesutý objekt vůbec odkliditi (rozh. ze dne 23. listopadu 1881 č. 1704).

2. Úřady stavební mohou odstraniti stavbu vedenou proti stávajícím předpisům a zrušiti každé uchýlení se od stavebních předpisů a od nařízení zvláštních; jest tedy úřad stavební oprávněn naříditi zboření staveb vedených proti předpisům nebo plánům.

III. Ustanovení trestní.

Vlastník nějakého domu nebo budovy nebo ten, komu svěřen byl nad nimi dozor, zavázán jest neprodleně zavolati stavitele nějakého ku prohlídce a předběžnému zabezpečení, jakmile hrozí některá část naznačených objektů sesutím. Zjistí-li se, že této opatrnosti, která dle nálezu stavebních znalců nutnou byla, nebylo dbáno, budiž opomenutí toto — byť i sesutí nenastalo — potrestáno jako přestupek pokutou od 25 do 200 zl. (§ 381 zák. trest., § 649 voj. zák. trest.). Z tohoto nařízení zákonného nelze ukládati vlastníku nějaké budovy zodpovědnost za to, když ještě v době provádění stavby jistému staviteli svěřené vzejde nebezpečí sesutí (rozh. ze dne 20. května 1886 č. 2039, sb. č. 919). Jestliže se stavba skutečně sesula, ale při tom nikdo poškozen nebyl, zvýšena budiž pokuta na 50 až 500 zl. Byl-li však někdo sesutím usmrcen nebo na těle těžce poškozen, nastoupiti má trest dle § 335 tr. z. (t. j. vězení od 1 do 6 měsíců, po případě až do 1 roku — § 382 tr. zák. a § 650 voj. tr. z.).

IV. Osnova nového trestního zákona obsahuje změnu, že takovéto opomenutí jest jen tehdy trestným, opomenou-li se vzdor policejnímu vyzvání opravití nebo rozbořiti budovy, které sesutím hrozí nebo opomene-li dotyčná osoba (vlastník domu atd.) proti sesutí budovu takovou pojistiti.

Zboží.

I. Pojem.

Výrazem »zboží« rozumí se v širším smyslu každý předmět, jenž jest předmětem obchodu, tedy věcný statek, jenž reprezentuje nějakou cenu; ve smyslu obchodního zákonníka rozumějí se výrazem zboží jen movité věci, jež jsou předmětem obchodu. Obchodní zákonník užívá dále pro zboží i výrazu »statek«, »obchodní statek« a i docela všeobecně označení »věci movité«. Zboží může býti předmětem různých právních poměrů; hlavně vyskytují se v právních jednáních při smlouvách trhových, mohou však býti předmětem i jiných smluv a to zvlášť smlouvy o zápůjčce (§§ 983 a 991 o. o. z.).

Veškerý komplex zboží, jež má kupec ve svém obchodě pohotově, tvoří jeho sklad zboží, jenž jest věcí hromadnou a o němž platí tedy všechny právní důsledky, jež vyplývají z povahy věci hromadné; tak na př.

může vlastnictví skladu zboží přenést se symbolickým odevzdáním (§ 427 o. o. z.); totéž platí i o právu zástavním (§ 452 o. o. z.); na zboží, jež bylo uloženo ve veřejných skladištích, může býti nabyto právo zástavní pouze indossací a odevzdáním skladního listu (§§ 20 a 25 zákona ze dne 28. dubna 1889 ř. z. č. 64).

II. V obchodě nutno zbožím zabývat se čtverým směrem:

1. Druh: Poněvadž každá smlouva musí býti určité a přesně uzavřena a předmět smlouvy oběma stranám důkladně znám, jest i při všech smlouvách, jichž předmětem jest nějaké zboží, nutno, aby jeho druh byl mezi oběma stranami nade vší pochybnost stanoven.

2. Jakost: Ve příčině jakosti (kvality) t. j. dobroty zboží rozeznáváme několik stupňů: prima zboží t. j. zboží nejjemnější jakosti, jemné, prostřední a hrubé zboží. Není-li ve smlouvě bližšího ustanovení o jakosti zboží, má býti dodáno zboží prostřední jakosti (čl. 335 obch. z.).

3. Míra a váha: Míra a váha zboží jsou předmětem ujednání; možno však smluviti se jen o měrách a váhách zákonem připustěných. Vyskytuje-li se v ohledu tom pochybnost, jest za to míti, že smlouvou byly stanoveny míry a váhy zákonně platící v místě plnění (čl. 336 obch. z.).

4. Hodnota čili cena zboží: viz čl. Cena.

III. Dle § 367 o. o. z. jest vyloučena žaloba vlastnická proti bezelstnému držiteli movité věci, jestliže dokáže, že ji nabyt buď veřejnou dražbou či ji koupil od živnostníka k prodeji zboží takového druhu oprávněného, či vůbec od někoho, komu ji žalobce sám svěřil k užívání, schování či s jakýmkoli jiným úmyslem. Taktéž platí ustanovení § 367 o prodeji z volné ruky, provedeném dle § 268 exek. ř. buď obchodním sprostředkovatelem neb úředníkem oprávněným k dražbě či některým výkonným orgánem (§ 269 ex. ř.). Naproti tomu není držitel dle § 368 o. o. z. chráněn, jestliže mohl čerpati podezření o poctivosti svého držení buď již z povahy ukoupené věci neb z nápadně nízké ceny její neb ze známých osobních vlastností svého předchůdce, či dle jeho živnosti neb jiných poměrů. Ustanovení čl. 306 obch. z. jsou pro nabyvatele zboží potud příznivější, že o. o. z. mluví pouze o živnostníku, k tomuto obchodu oprávněnému, tedy o živnostníku, jenž za takového jest uznáván dle platných živnostenských zákonů, pokud tento řádně provádí jím ohlášenou živnost, kdežto čl. 306 na myslí má obchodníka ve smyslu obchodního zákona tedy ve smyslu mnohem širším než o. o. z. Ohledně zástavy ustanovuje § 456 o. o. z., že v případě, kdy cizí movitá věc jest beze svolení majitelova zastavena, má vlastník z pravidla právo žádati ji zpět, leč jest v případech, kdy není přípustna proti poctivému držiteli žaloba vlastnická, povinen buď poctivého majitele zástavy odškodniti neb může vzdáti se zástavy samé a spokojiti se nárokem na náhradu vůči zástavci. Podobné ustanovení, třeba i pro držitele zástavy mnohem příznivější, obsahuje čl. 306 odst. 2 obch. z., jenž nařizuje, že zástava a odevzdání zboží kupcem v jeho vlastní obchodní podnik má v zápětí zánik dříve založeného práva vlastnického či zástavního neb jiného věcného práva k těmž zboží, předpokládaje, že se jedná o poctivého příjemce zástavy neb jeho právní nástupce. Jestliže bylo zboží či jiná movitá věc kupcem získáno v jeho obchod či jemu zastaveno, může býti žalobou vlastnickou jen tehdy zpět požadována, byla-li dříve ukradena neb ztracena.

IV. Vzorky zboží.

Dodání vzorků zboží jest sice nabídkou ku prodeji, netvoří však z pravidla závazný návrh smlouvy tržové (čl. 337 obch. z.). Dojde-li však ke koupi dle vzorku, jest to bezpodmínečné právní jednání, při kterém jest prodávač zavázán, dodati zboží přesně dle vzorku (čl. 340 obch. z.); on je dále povinen, jestliže kupec popírá platnost vzorku, dokázati ji. Vzorky zboží mohou býti i zákonem chráněny; bližší obsahuje čl. Ochrana vzorků.

V. Falšování zboží spočívá v tom, že zboží bývá na oklamání kupce změněno, upravováno a jinak označováno. Obyčejně bývá takové zboží zhusta za nižší cenu dáno v obchod a jako pravému se rovnající označeno, ačkoliv jest buď smíšeno s bezcennými látkami, jakost nebo kvantita jeho zhoršena, a co do původu paděláno. Nehledě ku peněžní škodě, kterou kupec utrpí, poněvadž si zaopatří často nepotřebné neb aspoň k účelu zamýšlenému se nehodící zboží, jest falšované zboží i ze zdravotních ohledů škodlivé, ba někdy i nebezpečné. Aby se zabránilo falšování zboží, vystupuje zákonodárství proti němu dvojím směrem; trestá každého padělatele a každého živnostníka, jenž obchoduje se zbožím, o kterém ví, že je falšováno; užívání špatných měř a váh jest zločinem podvodu (§ 199 ad *c* tr. z.); falšování nápojů jest trestno dle §§ 403 a 404 a 405 tr. z. Falšování nádob k jídlu a vaření tresce se dle §§ 406 a 408 ad *b*, *c* a *e* tr. z. Připravovati a přechovávatí zdraví škodlivého a k lidskému požívání určeného zboží zapovězeno pod trestem dle § 407 (viz i čl. Falšování potravin a Potraviny). Ostatní falšování zboží, jež není určeno lidskému požívání, jest podvodem a trestá se dle toho, zda škoda, která byla způsobena, neb která zamýšlena byla, jest větší než 25 zl., buď jako zločin či přestupek (§ 200 tr. z.).

Vedle toho jest povinností příslušných úřadů, aby přísně prováděly všechny existující zákony a nařízení, směřující ku zamezení falšování zboží; především však má samo kupující obecenstvo toho dbáti, aby při nakupování nebylo klamáno a i dennímu tisku a odbornému časopisectvu dána příležitost otiskováním zpráv pokusných stanic a rozhodnutí úředních spolupůsobiti k tomu, aby toto zlo, vzniklé následkem nezdravé konkurence, hrabivosti a příliš velký úspěch očekávající spekulace, z kořenů bylo vyplněno. Konečně budiž ještě připomenuto, že zvláštní zákony obsahují předpisy, dle kterých se při některých druzích zboží, jež lehko mohou obecenstvo klamati, zavádí omezení obchodu, tak na př. při přípravě umělých vín a polovin, umělých minerálních vod, umělého másla, při průmyslu papírnickém, při zboží hračkařském atd.

Zboží (prohlášení jeho v řízení celním).

I. Pojem.

Aby nařízení celního řádu byla uvedena v souhlas se všeobecnými právními zásadami, bylo třeba především poměr mezi státní správou a tím, kdo zboží v celní území buď vnese, z něho je odveze neb jím proveze, pojímati se stanoviska jednoduchých právních pojmů. Tento poměr jest velmi příbuzný s poměrem smlouvy, zakládající se na obapolném dobrovolném dohodnutí.

Zákon určuje podmínky, za kterých jest dovoleno dovážeti zboží z cizozemska neb je v cizinu posílati a státním územím provážeti. Nikdo však není nucen to či ono opravdu konati. Kdo však tak činí, zavazuje